

NECMETTİN TURİNAY İLE ÜÇ İSİM DÖRT MEVSİM ÜZERİNE

Sena Baykal

Sayın hocam, söyleşi teklifimizi kabul ettiğiniz için öncelikle hem kendi adıma hem de Türk Dili okurları adına teşekkür ederim. Geçen ay yayımlanan Üç İsim Dört Mevsim adlı kitabınız ile okuyucularınızla yeniden buluştunuz. Kitabı elimize aldığımızda edebiyatımızın üç büyük hocası karşılıyor bizi: Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Kaplan ve Orhan Okay. Bunların hemen üstünde de çarpıcı bir başlık: “Üç İsim Dört Mevsim”. Uzun zaman sonra böyle bir kitap yayımlamak istemenizin sebebi nedir? Kitabın ortaya çıkışını ve isminin belirlenişini rica etsem bizimle paylaşır mısınız?

Siz bilir misiniz, bilmem! Ben, hayatını hocalığa vermiş birisi değilim. Doktora öncesi üniversitede bulunmadığım gibi, doktora sonrasında da böyle bir yanımdı olmadı. Nereden ileri geldi bilemiyorum. On küsur yıl önce beni TOBB Üniversitesine davet ettiler. Şimdi orada hocalık yapıyorum. Öğrencilere de bu üç büyük hocayı ciddi olarak okutuyorum. Hâliyle ben de tekrar tekrar okuyorum. Bu okumalarım sırasında, bu hocaları yazmak fikri doğdu bende. Fakat nasıl yazmalıydım? Neticede menkıbe ve hatıralara dayalı bir yol izlemedim. Nasıl ders verirlerdi vs. onlara girmedim. Onlar benim nazarımda yüksek düşünce tutumları ile temayüz ettiler. Her birinin de en çok temayüz etmiş yanlarını öne çıkardım: “Düşünür Bir Sanatkâr: Ahmet Hamdi Tanpınar”, “Düşünceyi Aksiyonda Arayan Mehmet Kaplan” ve “İstanbul’da Bir Dolunay Orhan Okay”.

Eserin adına gelince, o hocalar bende bir yıldıza dönüştüler. Birbirinde devam eden bir gelenek. Fakat farkları da o kadar fazla olan bir gelenek. Kişilik, fikir, ayrıca da sanatı ve edebiyatı kavrama biçimleriyle! Aralarındaki bazı derin düşünce uçurumlarına kadar uzanmaya çalıştım. Yani her birini aynı renge boyamadım. Kaldı ki onlar böyle anlatılmaya değerdi. Onları yazarken kendi tutumuma gelince... Giderek derinleşmeye doğru ilerleyen denemeler bunlar. Ayrıca da on-

lara belirli bir mesafeden bakan eleştirel bir tutumu ihmal etmeyerek. Dolayısıyla hayranlığa varan bir dil yerine, düşünen yanlarını ortaya koymaya çalışan yoğun bir gayret, daha bir öne çıktı bu kitapta diyebilirim.

Üç İsim Dört Mevsim'de Mehmet Kaplan'ın okunma kaygısı duymaksızın 45 yıl boyunca devamlı yazı yazdığını, onun "yazma ısrarı"nın nereden ileri geldiğini sorgulamak ihtiyacını duyuyorsunuz. Kaplan Hoca'nın bu yanını ayrıca çok yüceltiyorsunuz. Bunu, cümlelerin sonuna koyduğunuz ünlem işareti bütün heybetiyle gösteriyor. Siz de ilk kitabınızı 1983'te Geleniğin Dünyası Yeniliğin Ufukları adıyla yayımladınız. Ama yazma serüveniniz daha öncelere dayanıyor. Özellikle eleştiri ve deneme yazılarından kopmadığınızı da ifade ediyorsunuz. Dolayısıyla yazı hayatınızın ve sizdeki "yazma ısrarı"nın temelinde neler vardır?

Bazı büyük muharrirler için, "Yazmak için doğmuş." derler. Onlar başkaları için değil, kendileri için yazarlar. Ya da doğrudan doğruya görünmez, bilinmez bir ehli-vukuf zümre için! Kaplan Hoca, işte o cinsten büyük bir yazıcıdır. Devamlı yazan, her gün yazan biri! Dolayısıyla varoluşunu kanıtlayanın yeğâne yolu yazmak Mehmet Kaplan'da. Nitekim *Üç İsim Dört Mevsim*'de, Mehmet Kaplan'ın düşünen yanını, içinde bulunduğu fikir camialarından trajik kopuşunu anlatıyorum. Buna Ahmet Hamdi Tanpınar, Mustafa Şekip Tunç, Peyami Safa, Nurettin Topçu dâhil. İşte o hâlde, yapayalnız Kaplan devamlı yazıyor, her gün yazıyor. Hem yalnızlığını aşmak hem de kendini merkeze alan bir evren oluşturabilmek için! Kitabı hazırlarken, ayrıca, günün erken saatlerinde Kaplan yazılarını yazarken, içinden akan gizli sesi işitir gibi oldum ve bu beni çok etkiledi: "Ya ben öleyim mi söylemeyince!" O ses hâlâ kulaklarımda çınlayıp duruyor.

Kendi yazmalarına gelince! Şunu söyleyeyim, konuşmak yazı değil! Sohbet ve konuşma insanı tüketen bir şey. Ayrıca yazı, düşünceye şekil ve suret kazandırma sanatı. Dolayısıyla o, üsluba ve ifadeye bürünerek tezahür ediyor ki bu bana haz veriyor. Kimseye bir şey anlatmak, ispat etmek için yazmadığımı söyleyebilirim.

Tanpınar, Kaplan ve Okay'ın yazı hayatınız üzerinde tesiri var mıdır? Tanpınar okumalarının, ayrıca Mehmet Kaplan'ı ve Orhan Okay'ı yakinen tanımanızın Yeni Türk Edebiyatı alanında verdiğiniz dersler üzerinde etkisi oldu mu, oluyor mu? Bu eseri ortaya çıkaran sebeplerden biri, İstanbul Türkolojide okumanız mıdır? İstanbul Türkoloji sizin yazı hayatınızı nasıl etkiledi? İstanbul Türkolojide değil de başka bir yerde okusaydınız, böyle bir sonuç hasıl olur muydu?

Hiç kuşkusuz Tanpınar'ı okumak, Kaplan'ı tanımak benim için önemli. Aynı şekilde İstanbul Türkoloji de! Bu listeye Nihad Sâmî Banarlı'yı, Orhan Şaik Gökyay'ı da eklemem gerekir. Onlar da Yüksek Öğretmen Okulundan hocalarım. Her biri ayrı ayrı birer değerdir. Kuşkusuz onları örnek alarak olmalı, yazı bende erken başladı. Daha öğrenciliğim sırasında, iki ayrı derginin kuruluşunda yer aldım, ister istemez yazıyordum. Sonra *Hisar*'da yazdım, 1974'ten kapanmasına kadar. Kaplan Hoca, Cemil

Meriç vs. yazarlardı *Hisar*'da. Verdiğim derslere gelince... Kendi birikimi ne ise, insan onu icra ediyor. Anlatıyor, yazıyor, öğretmeye çalışıyor. Kendiliğinden oluyor bütün bunlar.

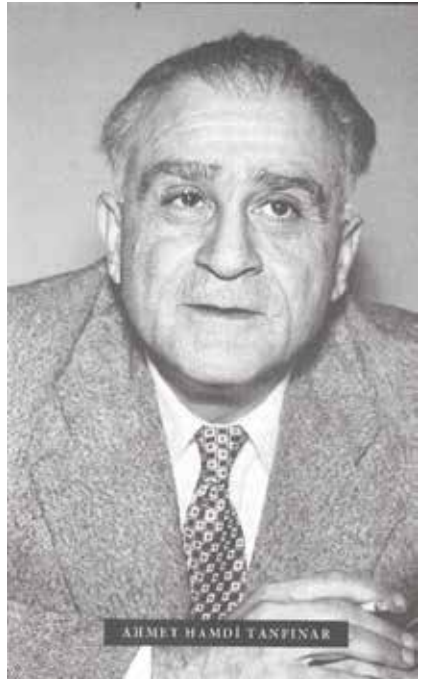
Hem Mehmet Kaplan'ın hem Orhan Okay'ın yazı hayatlarında meydana gelen değişimleri Üç İsim Dört Mevsim'de, onları bizzat tanıma fırsatı bulmanız dolayısıyla hatıralarla da destekleyerek açıklıyorsunuz. Mesela, Orhan Okay Hoca'nın Erzurum'dan İstanbul'a taşınmasının onun yazış tarzında bir değişiklik meydana getirdiğini vurguluyor ve "Bilim ve fikir adamları kademe kademe nasıl yetişiyor, ne tür evrelerden geçiyor?" diye sorgulamalara başlıyorsunuz. Peki bu soruyu size yöneltsek... Sizin de yazı hayatınızda böyle kırılmalar meydana geldi mi?

Şunu söyleyeyim, Orhan Okay Hoca ile ilgili yazdıklarım-
dan bazıları hocanın sağlığında yayımlandılar. Öğrencisi hocasını yazıyor, bir o kadar da mesafeli! Baştan sona yoruma dayalı o metinler. "Şehirde Ashab-ı Kehf Uyanması" ya da "Orhan Okay'da İki Ayı Dönem İki Ayrı

Yazış” gibi. Erzurum’da bilim diline sıkı sıkıya bir bağlılık, İstanbul döneminde ise yavaş yavaş, o dile sığmayan bir Orhan Okay. Bilim dili, Orhan Hoca’nın müktesabatını boşaltmasına yetmemeye başlamıştı. Kültür ve düşünce birikimi, hatıralarını yazmaya başlaması bazı arayışlara sevk etti. Çok da iyi yaptı bence.

Bu yüzden asıl Orhan Okay imajı, İstanbul döneminde hasıl oldu diyebilirim. Hoca bu yazdıklarını sevmiş ve memnun olmuştu. Yüzünde çocuksu gülümsemelerle mukabele etmiş, ardından da o yazıların bir-iki yerde iktibasını sağlamıştı.

Kaplan Hoca’da da böyle bir değişme, kırılma söz konusu. Ondaki ise yazışta değil, düşüncede! 1940’lardan 1950 ortalarına kadar sürdürdüğü yarı pozitivist, Alainci düşünüş tarzı hocada yavaş yavaş esnemeye başlıyordu. Hakikatin, metodun teklifi kaybolmaya başlıyor, eskiden muhalif olduğu Bergsoncu felsefeye ve onu takip eden sanatçılara daha müsamahalı bir tutum takınıyordu. Kaplan’ın bu döneminde hakikatin keşfi ve sanatını icrası, göreceli bir hâl almıştı. Ondaki bu değişmeyi, yönelttiği *İstanbul Sanat Kültürü*’nü incelerken daha iyi fark ediyoruz. Kaldı ki *Şiir Tahlilleri*’nin her iki cildi de, metod bakımından birbirinden bayağı farklıdır. Bunun altında da, hakikat ve gerçeğe sanatın ilişkisi hususundaki görüşlerinin değişmesi yatar. Dolayısıyla Kaplan Hoca’nın Tanpınar’a tekrar rücusunu, bu tarihten sonra başlatmak icap eder. Fakat şunu söyleyebilirim: Kaplan’ın bu rücusu hem çok iyi oldu hem de çok haşmetli! Türkiye’deki Tanpınar algılaması, Kaplan’ın bu yeni dönemi ile başlatılsa yeridir.

Sorunuzun ikinci kısmına gelince... O konuda konuşmak bana zor geliyor nedense!

Orhan Okay Hoca için "Adı bende, anlamını en geç bulmuş isimdir desem, yanlış olmaz sanıyorum." diyorsunuz Üç İsim Dört Mevism'in ön sözünde. Bunu, Orhan Hoca'nın sizin hayatınız üzerindeki tesirlerine de değinerek biraz açar mısınız?

Belki şaşıracaksınız. Kırk yaşında doktora karar verdiğim sırada, ben eski nesir çalışmak istiyordum. O amaçla başvurmuştum doktora. Erzurum'da, adı bende saklı bir dostum, beni rahmetli Kaya Bilgegil'le buluşturdu. O gün akşam saat altıdan on ikiye, bire kadar uzun bir sohbet! Anlaşılan hoca beni tanımak, tartmak istemişti. Hoca sonunda demişti ki "Sen, yeni edebiyattan başvur!" Ertesi sabah da sınavlar.

O sıra Orhan Hoca yoktu Erzurum'da, Paris'te imiş. Zaten Orhan Hoca'yı takip eden birisi de değildim. Kadere bakın ki beni, gene de Orhan Hoca'ya yazmışlar. Orada iken tanıştığım Mustafa İsen ile rahmetli Şerif Aktaş, bile isteye yapmışlar bunu.

Sevgili Sena, size şunu söyleyeyim. İyi hocalar, sadece iyi bir hoca değildir. Onlar birer mektep, birer ekoldürler. Şunu fark ettim ki insan okuldan, üniversiteden değil, hocadan mezun oluyormuş. Kuvvetli bir zihin terbiyesi, metodik düşünme tecrübesi onlardan geçiyor insana. Bilgi edinmek değil bu söyledim. Kişinin kendisi ile yüzleşmesi, kendini keşfetmesi gibi bulunmaz bir nimet!

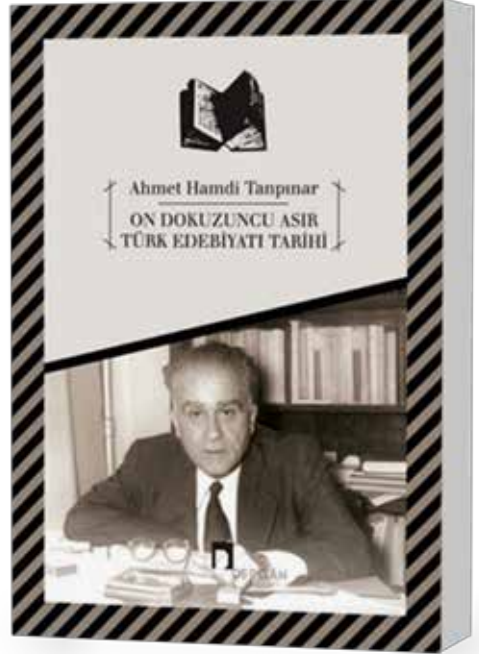
Hocam, "Tanpınar ve Edebiyat Tarihi / Alışık Olmadığımız Bir Erudition Denemesi" başlıklı eleştirinizde, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın edebiyat tarihçiliği üzerine çıkarımlar yapıyor ve onun 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi'ni yazarken, diğer edebiyat tarihçilerinden hiçbirini örnek almadığını söylüyorsunuz. Bu isimlere Fuat Köprülü ile Mustafa Nihat Özön'u da dâhil ediyor ancak bir kişiyi hariç tutuyorsunuz: İsmail Habip Sevük.

Tanpınar'ın edebiyat tarihi hakkında yazılmış yazıların tamamını okudum sayılır, fakat beni tatmin etmediler. Ayrıca Tanpınar kolay kolay kavranamayan, ihata edilemeyen bir düşünür ve sanatçı. Köprülü de kuşkusuz çok büyük. Özellikle de *İlk Mutasavvıflar*'ı ile. Fakat edebiyat tarihi güzel değil. Keşke sonraki yüzyılları yaza-

bilse idi. Asıl Köprülü, sonraki yüzyıllarda daha iyi gösterirdi kendisini. Mustafa Nihat'ın yazdıkları da çok zayıf. Onlara edebiyat tarihi demek bile fazla. Fakat İsmail Habip bambaşka. Sırf bilgi değil onun eseri. Kendi müktesabata kadar ve estetik sezgilerini de katıyor eserine. Ayrıca onun yazdıklarından bir üslup zevki de alıyoruz. Ne var ki Habip Sevük ile Tanpınar kavgalı birbiri ile. Bir de aynı kürsüye, Tanpınar'ın yerine İsmail Habip'in atanması ihtimali söz konusu. Ama ben, buna rağmen de *Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi*'nin, Tanpınar'ı cesaretlendirdiği ve ona bir hareket noktası teşkil ettiği kanaatindeyim.

“O eser, Tanpınar'ın eleştirmen, tarihçi ve mütefekkir yanını ortaya koymak bakımından enteresan bir denemedir. Şair Tanpınar, romancı Tanpınar, denemeci, eleştirmen ve estetikçi Tanpınar, dahası felsefî düşünme kabiliyetini haiz bir başka Tanpınar!..” diyerek, 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi ile yazarı arasında değişik bağlar kuruyorsunuz. Peki Üç İsim Dört Mevsim sizin hangi yanınızı ya da yanlarınızı ortaya koyuyor?

Kendim için söyleyebileceğim ne olabilir onu bilmiyorum. Ne var ki bu metinleri özenle yazdığımı söyleyebilirim. Düşünce olarak devamlı bir derinleşme arzusu ve o büyük hocalara her bakımdan yakışan bir üslup ve ifade teennisi. Bu tür meseleleri ve özellikle de düşünceyi yazarken, bilgi materyalinin insana yeterli olmadığı görülüyor. Şairler şiirini, nesir ustaları da mekânı ve zamanı yazarken tahminlerin ötesinde derinleşirler. Sanatkârlar buradan imgeli bir dile ulaşırlar. Baktıkları ve gördükleri her şey sayısız imgelere yola açar onlarda. Belki böyle değil fakat buna yakın bir yol izlemeye çalıştım bu metinleri yazarken. Nitekim hocalara ait bilgileri kullanırken, onlar bende sayısız çağrışımlara yol açıyordu. O bilgi kırıntılarının önü arkası, nedeni niçini gibi! Yani baktığı her şey çoğalıyor o an, insanın gözüünün önünde. Bakmak, derinleşmek, hatırlamak ve sayısız tesiri aynı anın ve cümlelerin içinde toparlama gayreti. Bu bakış biçimi ve algılama kuşkusuz bana ait. Fakat unutmayalım ki adı geçen hocalar yol açıyordu buna. Daha açığı da onları böyle yazmam gerektiği kanaatinde oldum. Bu yazış biçimi dolayısıyla ilgili metinler, didaktik niteliklerini kaybeder gibi bir şey oluyor.

“Üç büyük Hoca” olarak adlandırdığınız Tanpınar, Kaplan ve Okay dışında, iki isme daha kendinizi yakın hissettiğinizi söylüyorsunuz. “O yıllarda Esenal be-

nim bir yanıma, Abdülhak Şinasi öbür yanıma tekabül eder gibi bir şeydi. Fikir ve düşüncelerim nedense biraz Esendalvari, nesir ve üslup zevki ile de Abdülhak Şinasi'ye ziyadesiyle yakın hissederdim kendimi.” diyorsunuz. Bu iki yazara kendinizi yakın hissetmeniz neden ileri geliyordu?

Esendal benim bir yanıma, Abdülhak Şinasi öbür yanıma! Ne ilişkisi var bu ikilinin denilebilir. Fakat insan da böyle işte. Daha böyle sayısız zıtlıklar bir arada yaşıyor bende. Bunu kısaca şöyle ifade edeyim. Esendal'ın sosyalizme varmayan toplumcu, halkçı görüşlerine, bugün de itibarım yüksektir. Bu yüzden Nurettin Topçu'yu, Remzi Oğuz Arık'ı olduğu kadar, Şevket Süreyya'yı da çok takdir ederim. 1980 başlarında Esendal ile ilgili bir konferans vermiştim. Sol ağırlıklı bir sanat kuruluşunda. O konuşma üzerine Bilgi Yayınevi sahibi rahmetli Ahmet Tevfik Küflü, Esendal külliyatını hazırlama görevini teklif etti bana. Doktora çalışması dolayısıyla teklifi kabul edemedim ve beraberce Muzafer Uyguner üzerinde mutabık kaldık. Benim bu yanıma iyi bilen Şerif Aktaş, Esendal konusunu ziyadesiyle önemsemiş, İsmail Çetişli'ye doktora tezi olarak vermişti.

Hisar'a gelince onun, edebiyatımızda yeni romanın başlatıcısı olduğunun farkındaydım. Ayrıca uzun, müteselsil cümleleri ve üslubu çok dikkatimi çekiyordu. Bu merak bende doktoradan önce mevcuttu. Klasik divan nesri de aynı şekilde. Bir de, kimin neye karşı olduğu beni ilgilendirmiyor. Yeter ki o hususu önemseyeyim. Onu zihnimde halletmeden rahat edemem. Bazren olur, yıllarımı alabilir o mesele. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim, Hisar'ın Türk edebiyatındaki müstesna yerini az çok belirginleştirmiş sayılırım. Benden önce Hisar uzun cümleleri, aşırı bireyciliği ve tadını kaçırarak derecelere mazi takıntısı ile çok eleştirilen, yadırganan bir yazar idi. Şimdi ise bambaşka bir Hisar algılaması mevcut Türkiye'de. Bundan ne kadar memnun olduğumu ifade edemem. Elinizin altındaki çalışmanın Tanpınar ve Kaplan bölümlerinin, bu açıdan dikkatle okunmasını tavsiye ederim.

Hem lisansta hem de lisansüstü derslerinizde bazı eserleri okutmak sizin için çok önemli. Ancak bu okumalar üzerine eleştiri niteliğinde yazılar yazdırmak, bu yetkinliği öğrencilerinize de kazandırmak gibi bir ısrarınız vardı. Üç İsim Dört Mevsim'de de bunun altını çiziyorsunuz. Derslerinizi bu şekilde planlamanızın sebebi nedir? Bu yöntem, öğrencilere akademik kariyerlerinde ne kazandırır?

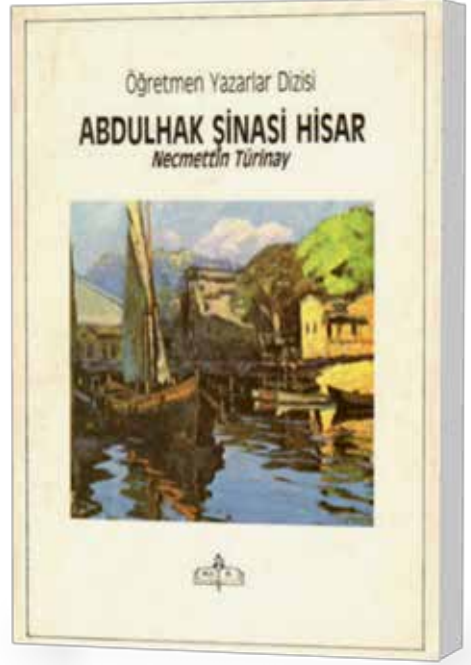
Yazı benim için önemli. Kendim için de, öğrenciler için de! Yazmaya dönüştürülmeyen bilginin herhangi bir kıymeti yok benim için. Daha doğrusu da bilginin kullanıma dönüştürülmesidir yazı. Bilginin, duygunun, kavrayışın, daha ötede de düşüncenin. Mevcut sınav sistemleri dil bilincini mahvetti Türkiye'de. Her bilgi tek tek ve birbirinden kopuk öğretiliyor. TOBB Üniversitesinde, bilgiyi ve soyut düşünceyi akış hâlinde metinlere dönüştürebilmek için akla kararı seçtiğimizi bilirsin. Öğrenciler bu merhaleye iki yılda ancak yükselebiliyor. Kaldı ki siz de bunun şahidisiniz. Öğrencilerle sömestir boyunca okuduğumuz her eserin üzerinde geniş geniş durmak, nirengilerini ortaya koymak.

Önceki okuduklarımızla benzerlik ve farklılıklarını tespit vs. Buradan da bir değerlendirme ve eleştiriye ulaşmak bunları yazdırmak, yazılanların sınıf huzurunda teker teker okunması, ardından tekrar toplu değerlendirmeler: Sınıfta üretilen bilginin kullanımını görmek, sıraya sokuluşunu izlemek. Eğitimi sırf yazıya indirgemek gibi bir deneme. Bu uygulamanın, öğrencinin söz dağarcığını çok iyi derecede genişlettiğini, yazma korkusunu ortadan kaldırdığını, ayrıca da kendi kabiliyetleri ile yüzleşme fırsatı verdiğini söylemem gerekir. Buna belki de “Uygulamalı Edebiyat Dersleri” demek bile mümkündür.

Orhan Hoca’yı anlattığınız bölümün adı da en az kitabın adı kadar ilgi çekici: “İstanbul’da Bir Dolunay!..” Bilmediğim kadarıyla hocayı Erzurum’dan tanıyorsunuz. Çünkü Atatürk Üniversitesinde tamamladınız doktoranızı. Bu yüzden sormak ihtiyacı hissediyorum: Neden Erzurum’daki değil de İstanbul’daki Orhan Okay ve neden dolunay?..

Orhan Hoca, çok zeki, intikali kuvvetli, sanat ve felsefe birikimi de o derecede yüksek biri idi. Buna rağmen de hep kendini örterdi. Fakat hocayı Erzurum’da keşfetmekte gecikmemişti. Orada çok faydalı oldu ayrıca. Ama hocanın Erzurum’da, kendi ayarında muhatap sıkıntısı çektiği her hâlden belli oluyordu. Gözü hep İstanbul’da idi. Lisanihâl ile bunu devamlı ihsas edip duruyordu. Fakat bütün duvarlar sağır kesildiği gibi, nedense hocayı “İstanbul cenahı” da duymuyordu. Dolayısıyla Orhan Hoca Erzurum’da unutulmuş, kaybolmuş bir hazine mesabesindeydi. Neden sonra, emekliliğine yakın önce Sakarya’ya, ardından da İstanbul’a dönebildi hoca.

Bu dönüşünden sonradır ki İstanbul, hocayı nihayet fark etti. Ondaki birikimi, veludiyete varan yazma kabiliyetini vs. Her çeşit ansiklopedi heyetleri, dergiler, yayınevleri her türlü tüzel kuruluşlar, televizyon ve gazeteler buna dâhil. Dolayısıyla hocanın bu son dönemi, kendi adına en verimli yıllarını teşkil etmektedir. Hoca da bu durumu görüyor, keşfedildiğinin farkına varıyordu. Yazdıkça yazıyordu. Dahası *Dergâh* çevresi hocaya, bu son döneminde ilgi göstermeyi hatırlayabildi. Ardından cilt cilt kitaplar! Bilimsel yayınları, hatıraları, İstanbul ve Paris gezileri, çeşitli biyografi denemeleri vs. İşte bunlara bakarak, Orhan Bey’i Erzurum’a bağlayan “İstanbullu Hoca” ifadesi bana ye-

terli gelmemeye başladı. Dolayısıyla “İstanbul Hoca” sözü belki de Erzurum dönemi için geçerli olabilir. Onu yenilemek, hocanın o son İstanbul dönemini ifade için, kendi kendime yeni bir terkibe ihtiyaç duydum. Şark’tan doğmuş, İstanbul’da karar kılmış bir dolunay. Daha doğrusu da “İstanbul’da Bir Dolunay!” Kitapta Orhan Bey bölümü için, işte böyle bir başlığı uygun buldum. Anlatabildim mi bilmiyorum.

Abdülhak Şinasi Hisar üzerine çalışmaya başladıktan sonra, tezinizde onun üslubuna dair bir bölüm düşündüğünüzü söylüyorsunuz. Yazdıklarınıza bakarak, buna diğerlerinden daha çok önem verdiğiniz anlaşılıyor. Bu bağlamda, akademi üslup çalışmalarının dün, bugün ve geleceği hakkında bir şey söylemek ister misiniz?

Türkiye’de maalesef üslup değil “tematik” çalışmalar daha bir yaygın. Neredeyse bir moda bu. Ya tematik çalışmalar ya da ne manaya geldiği meçhul kuram çalışmaları. Tematik çalışmaların çoğu da ya sosyoloji veya psikolojik, ya da bir problem alanla ilgili. Bu tür çalışmaların çoğu, edebî eseri malzeme deposuna indiriyorlar maalesef. Kuram çalışmaları da eseri değil, kuramı merkez alıyorlar. Neredeyse kuramı doğrulamak yolunda, eser bir vasıtaya dönüştürülüyor. Hâlbuki bizim asıl amacımız sanatkarın terkip gücünü, eserdeki edebîlik katsayısını açıklamak olmamalı mıdır?

Üsluba gelince, onun üzerinde umumi bir mutabakatımız bulunmuyor. Üslubu fark ediyor, biliyoruz. Fakat üzerinde nasıl çalışılır onu bilmiyoruz. Eski ve yeni edebiyatçılar, eski ve yeni dilliler hepimiz buna dâhil! Biz dili kelime merkezli algılıyor, öyle öğretiyoruz. Buradan üsluba varılamaz. Üslup kelime ötesi, cümle ve cümle formları ile ilgili bir husus. Duygu ve düşüncenin kalıba ve forma bürünmesi, bir tür akış düzenine kavuşması belki de. İşte bu gerekçelerle Abdülhak Şinasi üzerine doktora yaparken bir üslup bölümü yazmayı düşünmüştüm. Orhan Hoca, “Hayır, gerek yok.” dedi. Merak ettim, hatta hafif ısrarlı da oldum. Hoca dedi ki, “Bu konuda kendi yazdıklarım bile beni tatmin etmiyor. Bak bakalım, ‘İstanbul Cenahı’nın söylediklerine!” Kaplan ve Akün hocaları kastediyordu. “Dişe dokunur bir şey var mı, bulamazsın.” diyordu. Hocanın bu sözü, içimde hâlâ bir yaradır. *Üç İsim Dört Mevsim*’de yer alan “Bir Doktora Hikâyesi” bölümünde işte bu hususu anlatmaya çalıştım.

Son bir soru daha hocam, tabii izin vererseniz... Üç İsim Dört Mevsim gibi, daha böyle çalışmalar bekleyecek miyiz sizden?

İnşallah sonbahara çıkarlar. İki çalışma birden. İlki, *Türkülerin Tarihi ve Klasik Zaman*. Bu çalışmada halk edebiyatına ve halk müziğine, farklı bir açıdan yaklaşıyorum. Klasığe bir derinlik kazandırdığım gibi, yerli klasizmin tarihî zeminlerini yeni baştan yokluyorum. Türkülerin dili, klasik metin değerlendirmeleri, kelimelerin mazmunlaşma süreci vs. Bir de modern zamanlarda klasik yazma denemeleri: A. Ş. Hisar, A. Nihat Asya ve Sezai Karakoç’ta. Bu çalışma üç bölümden oluşuyor: “Türkülerin Klasik Zamanı”, “Dönem Ruhu Olarak Klasizm” ve “Modern Zamanlarda Klasik Arayışlar”

Diğer çalışma ise, *Klasik Edebiyatımızda Hikâye Mesnevi Roman* adını taşıyor. Fakat adı henüz kesinleşmiş sayılmaz bunun. Şöyle de olabilir: *Klasik Edebiyatımızın İçinden: Fuzulî'den Şeyh Galib'e Aşkın Uzun Hikâyesi*. Görüldüğü gibi Sena, yeniden eskiye, eski edebiyattan yeni edebiyata gidip geliyorum. Kuşkusuz onları yazarken, yeni edebiyatın imkânlarından yola çıkıyorum. Teorik birikimi de ihmal etmeyerek!

Çok uzun zamandır yazıyor fakat kitap yayımlamıyordum. Kitabı özlemişim meğer!

Sayın hocam, kıymetli vakitinizi ayırıp sorularımızı yanıtladığınız için teşekkür ediyorum.